

กรมสุขภาพจิต
Department of Mental Health

การประเมินความเสี่ยงที่อาจเกิดการให้/รับ สินบนจากการดำเนินงานตามภารกิจ ของกองบริหารการคลัง กรมสุขภาพจิตประจำปี พ.ศ. 2569

1. หลักการ

ด้วยยุทธศาสตร์ชาติว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ได้วางรากฐานสำคัญกับการยกระดับธรรมาภิบาลในภาครัฐ โดยมุ่งเน้นการเปลี่ยนผ่านจากตั้งรับเป็นกำกับดูแลเชิงรุกประกอบกับพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546 ที่กำหนดให้ส่วนราชการต้องปฏิบัติหน้าที่ด้วยความโปร่งใสและสามารถตรวจสอบได้ ซึ่งถือเป็นหัวใจสำคัญของการสร้างความเชื่อมั่นให้กับประชาชนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกภาคส่วน และนโยบาย No Gift Policy มุ่งเน้นให้หน่วยงานภาครัฐมีมาตรการเชิงรุกในการสกัดกั้นการทุจริตและประพฤติมิชอบ

กองบริหารการคลัง กรมสุขภาพจิต ในฐานะหน่วยงานส่วนกลางที่มีอำนาจหน้าที่สำคัญในการบริหารจัดการทรัพยากรภาครัฐ อันประกอบด้วย การจัดซื้อจัดจ้าง การเบิกจ่ายงบประมาณ การบัญชี และการบริหารพัสดุ เห็นความสำคัญของการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ซึ่งในปัจจุบันมีหลากหลายรูปแบบและซับซ้อนมากขึ้น การควบคุมแบบเดิมอาจไม่เพียงพอ จึงดำเนินการประเมินความเสี่ยงที่อาจเกิดการให้/รับสินบนจากการดำเนินงานตามภารกิจของกองบริหารการคลัง ประจำปี พ.ศ. 2569 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการรับ/ให้สินบนให้กับเจ้าหน้าที่ การบริหารงานและการปฏิบัติงาน “ไม่ให้ – ไม่รับ และต่อต้านการรับสินบนในทุกรูปแบบ” การตระหนักเกี่ยวกับปัญหาการทุจริต และการป้องกันปราบปรามการทุจริต ปลูกจิตสำนึก ค่านิยม สุจริต และกำหนดกระบวนการในการกำกับให้มีการดำเนินงานที่มีความโปร่งใส เป็นธรรมตามหลักธรรมาภิบาล ให้แก่ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทั้งภายในและภายนอกหน่วยงาน และร่วมสร้างพฤติกรรม “ไม่รับของขวัญและของกำนัลทุกชนิดจากการปฏิบัติหน้าที่และจะร่วมกันต่อต้านการทุจริตคอร์รัปชันในทุกรูปแบบ” ต่อไป

2. วัตถุประสงค์หลักของการบริหารจัดการความเสี่ยง

1. เพื่อค้นหาจุดความเสี่ยง (Risk Identification) ในงานด้านต่าง ๆ ของกองบริหารการคลังที่จะสามารถเอื้อประโยชน์ให้กับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียอาจเปิดช่องว่างให้เกิดการรับสินบน
2. เพื่อประเมินโอกาส (Likelihood) และผลกระทบ (Impact) นำมาจัดระดับของความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นและส่งผลกระทบต่อองค์กร

3. เพื่อหาแนวทางป้องกันหรือกำหนดแนวทางปฏิบัติ หรือคู่มือการทำงานที่ลดการใช้ดุลพินิจของเจ้าหน้าที่ และเพิ่มความโปร่งใสในขั้นตอนการให้บริการ
4. เพื่อสร้างจิตสำนึกและวัฒนธรรมองค์กร สร้างพฤติกรรมให้บุคลากรในหน่วยงานไม่รับของขวัญและของกำนัลทุกชนิดจากการปฏิบัติหน้าที่ และตระหนักถึงโทษและผลกระทบในการทุจริต

3. คำนิยาม

สินบน (Bribery) : ทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใด ที่เสนอว่าจะให้ สัญญาว่าจะให้ มอบให้ การยอมรับ การให้ หรือการร้องขอสิ่งใดสิ่งหนึ่ง อันส่งผลต่อการตัดสินใจอย่างใดอย่างหนึ่งในลักษณะจงใจให้กระทำการหรือไม่กระทำการที่ขัดต่อหน้าที่ความรับผิดชอบ

ค่าอำนวยความสะดวก : คือค่าใช้จ่ายจำนวนเล็กน้อยที่จ่ายให้แก่เจ้าหน้าที่รัฐอย่างไม่เป็นทางการเป็นการให้เพียงเพื่อให้มั่นใจว่าเจ้าหน้าที่รัฐจะดำเนินการตามขั้นตอน กระบวนการหรือเป็นการกระตุ้นให้ดำเนินการอย่างรวดเร็วขึ้น โดยกระบวนการนั้นไม่ต้องใช้ดุลพินิจของเจ้าหน้าที่รัฐเป็นการกระทำอันชอบด้วยหน้าที่ของเจ้าหน้าที่รัฐผู้นั้น

ค่ารับรอง และของขวัญ ค่ารับรองและของขวัญ : เป็นค่าใช้จ่ายในการดำเนินกิจกรรมของผู้รับบริการรัฐ เพื่อสร้างความสัมพันธ์อันดี หรือเป็นการแสดงออกซึ่งสินน้ำใจ วัฒนธรรมทางสังคม ซึ่งอาจรวมถึงค่าที่พัก ค่าโดยสาร การศึกษาดูงาน ค่าอาหารและเครื่องดื่ม บัตรกำนัล ฯลฯ

สินน้ำใจ : คือความเอื้อเฟื้อเป็นผลที่เกิดขึ้นจากการมีน้ำใจ ความมีมิตรไมตรีการดูแลกันและกัน เป็นต้น โดยอาจหวังการเอาประโยชน์จากการใช้อำนาจรัฐของผู้รับในอนาคต

ค่าใช้จ่ายอื่น ๆ ที่เป็นค่าสิ่งของใด ๆ ที่มีค่าทางการเงินรวมถึงสิ่งใช้แทนเงินสดและสิ่งที่สามารถแลกเปลี่ยนเป็นสินค้าหรือบริการได้

ข้อควรระวัง : การรับ ทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใด โดยธรรมจรรยาและการรับของขวัญจากการปฏิบัติหน้าที่ ที่จะมีความแตกต่างกัน โดยธรรมจรรยา: หมายถึง การรับทรัพย์สินหรือ ประโยชน์อื่นใดอันอาจคำนวณเป็นเงินได้จากบุคคลที่ให้กันในโอกาสเทศกาลหรือวันสำคัญ ซึ่งแตกต่างจากการรับของขวัญของกำนัลจากการปฏิบัติหน้าที่ การรับของขวัญหรือประโยชน์อื่นใด จากการปฏิบัติหน้าที่อาจมีความเสี่ยงเป็นการรับสินบนผลประโยชน์ทับซ้อน หรือการขัดกันของผลประโยชน์ (Conflict of interests: COI) เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นระหว่างการขัดกันของผลประโยชน์ส่วนตนของเจ้าหน้าที่ นักการเมือง หรือพนักงานที่นำมาตัดสินใจในการดำเนินกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ส่วนรวม จนทำให้เกิดความไม่เป็นกลาง ไม่มีความสมดุลและไม่ถูกต้องของผลประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นกับส่วนรวมตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้เท่าที่ควร ซึ่งปัจจัยต่าง ๆ เหล่านี้จะสามารถนำไปสู่การทุจริตได้

4. ประเภทของความเสีย

ด้านที่ 1 การอนุมัติ อนุญาต : การให้บริการด้านการอนุมัติ อนุญาต ตามพระราชบัญญัติการอำนวยความสะดวกในการพิจารณาอนุญาตของทางราชการ พ.ศ. 2558 หรือตามระเบียบ/ข้อบังคับของหน่วยงาน

ด้านที่ 2 การใช้อำนาจและตำแหน่งหน้าที่ : อำนาจที่ได้มาจากการดำรงตำแหน่งใดตำแหน่งหนึ่ง หรือจากการปฏิบัติหน้าที่ โดยกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ ที่มีการปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติในทางมิชอบ

ด้านที่ 3 การใช้จ่ายงบประมาณ : โครงการที่ได้รับการจัดสรรงบประมาณในปีที่ทำการประเมินของทุกประเภทงบประมาณ ได้แก่ งบดำเนินงาน งบลงทุน งบรายจ่ายอื่น งบเงินอุดหนุนหรือเงินที่ได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานอื่นงบกลาง เงินนอกงบประมาณ และโครงการที่จ่ายขาดจากเงินสะสมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ฯลฯ

5. เกณฑ์การประเมินความเสี่ยง

หน่วยงานต้องกำหนดเกณฑ์สำหรับใช้ในการประเมินความเสี่ยงการทุจริตของกระบวนการหรือโครงการที่ทำการประเมิน ตามความเหมาะสม โดยพิจารณาจาก ๒ ปัจจัย คือด้านโอกาส (Likelihood) และด้านผลกระทบ (Impact) และการให้คะแนนทั้ง ๒ ปัจจัย รายละเอียด ดังนี้

➤ โอกาสที่จะเกิด (Likelihood) พิจารณาความเป็นไปได้ที่จะเกิดเหตุการณ์ความเสี่ยงในช่วงเวลาหนึ่งในรูปของความถี่ หรือความน่าจะเป็นที่จะเกิดเหตุการณ์นั้น ๆ

➤ ผลกระทบ (Impact) การวัดความรุนแรงของความเสียหายที่จะเกิดขึ้นจากความเสี่ยงนั้น โดยสามารถแบ่งเป็นผลกระทบทางการเงินและผลกระทบที่ไม่ใช่การเงิน ในคู่มือนี้เป็นเพียงตัวอย่างในการกำหนดเกณฑ์ โอกาสที่จะเกิดการทุจริต (Likelihood) และผลกระทบ (Impact) ทั้งนี้หน่วยงานต้องเป็นผู้กำหนดเกณฑ์การประเมินความเสี่ยงการทุจริต ตามความเหมาะสมของกระบวนการหรือโครงการที่ทำการประเมินความเสี่ยงการทุจริต

โอกาสการเกิดการทุจริต	
5	โอกาสเกิดการทุจริตมากกว่า 10 ครั้งต่อปี
4	โอกาสเกิดการทุจริตมากกว่า 8 ครั้งต่อปี
3	โอกาสเกิดการทุจริตมากกว่า 5 ครั้งต่อปี
2	โอกาสเกิดการทุจริตมากกว่า 3 ครั้งต่อปี
1	โอกาสเกิดการทุจริตมากกว่า 1 ครั้งต่อปีหรือไม่เกิดเลย

เกณฑ์ผลกระทบ (Impact)

ระดับความรุนแรงของผลกระทบ	
5	เกิดความเสียหายต่อองค์กร เจ้าหน้าที่ถูกลงโทษชี้มูลความผิด
4	มีผู้ร้องเรียน แจ้งเบาะแสกับหน่วยงานภายนอก จนเกิดเป็นข่าวเสียหายต่อภาพลักษณ์องค์กร
3	มีผู้ร้องเรียน แจ้งเบาะแสกับกรมสุขภาพจิต พร้อมหลักฐาน
2	มีผู้ร้องเรียน แจ้งเบาะแส
1	ไม่มี

กรอบการจัดการความเสี่ยง

Risk Score					
โอกาส (Likelihood)	ผลกระทบ (Impact)				
	1	2	3	4	5
5	ปานกลาง 5	สูง 10	สูงมาก 15	สูงมาก 20	สูงมาก 25
4	ต่ำ 4	ปานกลาง 8	สูง 12	สูงมาก 16	สูงมาก 20
3	ต่ำ 3	ปานกลาง 6	ปานกลาง 9	สูง 12	สูงมาก 15
2	ต่ำ 2	ต่ำ 4	ปานกลาง 6	ปานกลาง 8	สูง 10
1	ต่ำ 1	ต่ำ 2	ต่ำ 3	ต่ำ 4	ปานกลาง 5

คำอธิบายความเสี่ยง

ระดับความเสี่ยง	คำอธิบาย
สูงมาก	ระดับความเสี่ยงที่เกินระดับที่องค์กรยอมรับได้อย่างมาก ต้องเร่งบริหารความเสี่ยงอย่างเร่งด่วน
สูง	ระดับที่ไม่สามารถยอมรับได้ จำเป็นต้องบริหารจัดการความเสี่ยงโดยเร็ว
ปานกลาง	ระดับที่ยอมรับได้ แต่ต้องมีการเฝ้าระวัง อาจมีปรับปรุงควบคุมให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น
ต่ำ	ระดับที่ยอมรับได้ แต่ควรมีการควบคุมอยู่เสมอ

การประเมินความเสี่ยงที่อาจเกิดการให้/รับสินบนจากการดำเนินงานตามภารกิจ

ลำดับ	กิจกรรม	ความเสี่ยงที่อาจจะเกิดขึ้น	โอกาส	ผลกระทบ	ระดับความเสี่ยง	มาตรการควบคุมความเสี่ยง
1.	ด้านการอนุมัติ อนุญาต ตาม พ.ร.บ. การอำนวยความสะดวกในการพิจารณาอนุญาตของทางราชการ พ.ศ. 2558					
	การออกใบเสร็จ	เจ้าหน้าที่ออกใบเสร็จเกินจริงให้กับบริษัทหรือพวกพ้อง	1	1	ต่ำ	- ปฏิบัติการกฎหมาย กฎระเบียบและข้อบังคับ - หัวหน้าตรวจสอบความถูกต้องก่อนเสนอผู้มีอำนาจลงนาม
2.	ด้านการใช้อำนาจตามกฎหมาย/การให้บริการตามภารกิจ					
	การใช้อำนาจหน้าที่ในการอนุมัติ	การเบิกจ่ายงบประมาณให้กับคนรู้จัก/พวกพ้องก่อน	1	3	ต่ำ	- ปฏิบัติการกฎหมาย กฎระเบียบและข้อบังคับ - มีเจ้าหน้าที่ตรวจสอบการเบิกจ่ายเอกสารพร้อมหลักฐานก่อนเสนอขออนุมัติเบิกจ่าย
	การรับเรื่องร้องเรียน	การร้องเรียนการดำเนินงานของเจ้าหน้าที่	2	2	ต่ำ	- ปฏิบัติการกฎหมาย กฎระเบียบและข้อบังคับ - มีช่องทางในการร้องเรียน - มีเจ้าหน้าที่ประสานงานและดำเนินการตรวจสอบข้อเท็จจริงและรายงานต่อผู้บังคับบัญชา
3.	ด้านการจัดซื้อจัดจ้าง					
	การจัดซื้อจัดจ้าง - การตรวจรับพัสดุ	- การเรียกรับสินบนจากบริษัทเพื่อเป็นผู้ชนะการเสนอราคา/ประกวดราคา	2	2	ต่ำ	- ปฏิบัติตามพ.ร.บ.การจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. 2560

ลำดับ	กิจกรรม	ความเสี่ยงที่อาจจะเกิดขึ้น	โอกาส	ผลกระทบ	ระดับความเสี่ยง	มาตรการควบคุมความเสี่ยง
		- การเอื้อประโยชน์กับญาติ พวักพ้องหรือคนรู้จัก - การเรียกรับสินบนจากผู้รับจ้างเพื่อตรวจรับพัสดุ - การกำหนดคุณลักษณะเฉพาะของวัสดุ ครุภัณฑ์ที่เอื้อต่อบริษัทใดบริษัทหนึ่ง				- มีการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับกองบริหารการคลังและกรมสุขภาพจิตลงบนเว็บไซต์กองบริหารการคลัง - มีการจัดอบรมให้ความรู้บุคลากรเรื่องกฎ ระเบียบ และโทษจากการทุจริต ทั้งทางวินัย ทางอาญา และทางละเมิดเกี่ยวกับการจัดซื้อจัดจ้างและพัสดุอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง
4.	ด้านบริหารทรัพยากรบุคคล					
	การสรรหาพนักงานราชการ	เจ้าหน้าที่บอกข้อมูลภายใน/ข้อสอบให้กับญาติ พวักพ้อง หรือคนรู้จัก	2	2	ต่ำ	- มีมาตรการตรวจสอบคุณสมบัติผู้สมัครอย่างเข้มงวด ดำเนินการตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยพนักงานราชการ พ.ศ. 2547 และตามประกาศกรมสุขภาพจิต เรื่อง รับสมัครบุคคลเพื่อเลือกสรรเป็นพนักงานราชการทั่วไป ในตำแหน่งนั้น ๆ - มีคณะกรรมการสรรหาพนักงานราชการ คณะกรรมการออกข้อสอบ และคณะกรรมการคุมสอบ
	การพิจารณาเลื่อนขั้นเงินเดือน	ผู้มีอำนาจเรียกรับสินบน/ของกำนัลเพื่อให้ได้รับการประเมินในระดับดีเด่น	2	2	ต่ำ	มีการแต่งตั้งคณะกรรมการกลั่นกรองพิจารณาเลื่อนขั้นเงินเดือน จากหัวหน้าทุกกลุ่มงานร่วมพิจารณาผลการปฏิบัติราชการในการเลื่อนขั้นเงินเดือนเพื่อให้เกิดความทั่วถึงและเป็นธรรม

ลำดับ	กิจกรรม	ความเสี่ยงที่อาจจะเกิดขึ้น	โอกาส	ผลกระทบ	ระดับความเสี่ยง	มาตรการควบคุมความเสี่ยง
	การพิจารณาผู้สมัครเพื่อเลื่อนระดับ	ผู้มีอำนาจเรียกทรัพย์สิน/ของกำนัลเพื่อให้ได้รับเลือกประเมินเลื่อนระดับ	2	2	ต่ำ	มีการแต่งตั้งคณะกรรมการกลั่นกรองเลื่อนระดับ สำหรับตรวจสอบคุณสมบัติของผู้สมัครเข้ารับการประเมินเลื่อนระดับเพื่อแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งที่สูงขึ้น

ทั้งนี้ กองบริหารการคลัง กรมสุขภาพจิต ได้ประกาศเจตนารมณ์ No Gift Policy ไม่รับของขวัญของกำนัลจากการปฏิบัติหน้าที่